

فریدا خاک نہ بندھے، خاکو جیڑ نہ نوٹے
جیونڈیاں پیراں تک، صویاں اپر بیوٹے
گندھی اتے دکھڑا، پکڑا بلھے دھیر
فریدا کھجے لہانڈے دکھتے، پکڑ تائیں تیر

شاعر۔ بابا فرید گنج شکر²

شعری صنف: شلوک

①

فریدا خاک نہ بندھے، خاکو جیڑ نہ نوٹے
جیونڈیاں پیراں تک، صویاں اپر بیوٹے

شعر و اصطلاح۔ کسے نوں وی ہر انہ آکھو کیونکہ کوئی نہیں جانتا کدھائی
رہے اے جیوے مٹی چلے پیراں پیراں اُھلے بیوٹی اے اے
رن توں بعد اور اُتے اے اسی اودھے اُھلے بیوٹا اے

تشریح

بابا فرید گنج شکر انتہائی عاجز بندے سن اونہاں نہیں
کوی وی لوکاں وچ تقسیم نہیں کینی کہ کون کیسوں جیا
ایسے۔ اوہ ہمیشہ پیر بندے نوں اکوں اور گا بھدے سن
بلکہ اونہاں میں خود وی انتہائی سادہ زندگی گزارے
انہیں بے شرف و ج بابا جی کیندے نہیں کہ کسے وی بندے
نووں ہر انہ آکھوتے نہ آنوں ہری تنقید دیندے بنا لوج

کہونکہ کوئی نہیں جاننا کہ کیسے بندہ کیوں دے۔ سو سیکھنا
 کہ جیوں کسی لیرا آکھوہ ایسہ بندہ نے بڑے بڑے بڑے
 کردا ایسہ اسنے کوئی نیلی دا کہ نہیں لیتا لیکن سو
 اے کہ وہ اللہ تعالیٰ دی نظر و بڑا چنٹا سو
 ایسہا دوسرا رخ دی سو سیکھا ایسہ کہ کسی اکس بندہ
 نوں بڑا نیکی بھی دے سوو آے لیکن اوہ؟
 نہ سرائی کردا ہوتے اونوں دی صرف اللہ تعالیٰ

جان سکدے نہیں۔ آپ نے فرمایا:
 "کسے عمری نوں بھی تے کوئی فوقیت نہیں تے سے
 بھی نوں عمری تے کوئی فوقیت نہیں"۔ (الحديث)
 اللہ تعالیٰ دی نظر و ج سارے انسان برابر
 اللہ توں ودھوے کوئی نہیں جاندا کہ کیسے بندہ کیوں
 دے۔ انسان نوں صرف اپنے عملوں و غور کرنا
 چاہی دا نہ کہ دوسرے انسان نوں تنقید دے نشانہ
 بنا تے۔ بابا جی سر انسان نوں برابر بھیجے کے برابر
 عزت دیندے سن۔ جدو وی کوئی بندہ بابا جی اول
 دوزد اسی تے بابا جی اڈے کھڑے ہو جاندا تے اونوں
 صلہ تے فریلاں اونوں بٹھاندے تے فر آیا بیندے
 سن۔ اپنی عزت و پہلے تے بی بندہ بھی لیند اسی تے
 کوئی معزز انسان واں ایس لئی بابا جی مسنوں اپنی عزت
 دیندے دیتے نہیں۔

ایس لئی سر انسان نوں چائی دا اے کہ دوسریاں نوں
 دی اپنے ورٹا بھی تے تے نوں وی تنقید دے نشانہ

یہ صرف کیونکہ ملاں در حد سار کونٹا کرن والے صرف
لیکھتے ہیں۔ کوئی بڑا ایسے فیصلہ نہیں کر سکتا کہ کبھی بڑا
بڑا چیز ایسے کبھی بڑا بڑا حاطہ ایسے۔

(2)
کندھی اتے لکھڑا، کیرک بٹھے دلعبیر
فریدا کے بھانڈے لکھتے، کیرتائیں نیر

شعر دا مطلب: دریا دے کنارے آئے (اگر ایسے پا پودا کئی دیر
تک قائم رہ سکدا ایسے تے پانی وچ (سوجھا) موجود ہونے
لھانڈے کئی دیر تک نہ سکدے نہیں۔

تشریح:-

بابا فرید ایسے شعر وچ دنیا دی بے ثباتی
بیان کر دے پئے ہیں۔ بابا جی کیندے ہیں کہ جدوں
دریا دے کنارے آئے آک پودا آگ پیندا اے تے اوہ
نہ بڑا دیر تک اوتھے نہیں رہ سکدا کیونکہ جدوں پانی
انہاؤں تیر سوئدا اے تے اوہ کنارہ مک جاندا اے
تے نال ہی اوہ پودا پانی وچ شامل ہونے تک جاندا
رہے۔ ایسے طرح ہی انسان دی زندگی اے جیڑی
آک مدت تک موجود فریوہ قتم ہو جاتی ہے۔
دوسرے حصے وچ وی بابا جی آک سور مثال دے
کے دنیا دی بے ثباتی نوں بیان کر دے پئے ہیں۔

بابا جی کُنڈے میں کُہ دھو کی مٹی ذرے لگا نڈ سے
 پانی ورت چیتے بیوں نے اوہ آستے آستے قتم بیوں
 جاندا جاندا رہے (وچ چل پانی ورت کُل جاندا
 اے تے اونیاں لگانڈیاں دا وجود قتم بیو جاندا اے
 بابا جی کو بیٹی شاعرہ ورت لوقاں نوں یاد کروان
 دے میں نہ لائے دنیا فال اے۔ اے دن سب جو سر
 جانا اے۔ انسان جلدوں افس دنیا ورت آجاندا
 اے تے اوں نھل جاندا اے کہ او نے مرنا اے۔
 جیو میں بلے شاہ نے وی آھیا:

۶ بلے شاہ اسیں مرنا نہیں گویا کوئی سورا

صوفیا کُرا لوقاں نوں یاد کروان دے میں نہ
 ایسہ دنیا عمارتی اے۔ اسی ہمیشہ ایتھے نہیں رہنا
 انسان دنیا دیاں دُنیا دیاں ورت کھوئے نھل
 جاندا اے کہ اوہ ایتھے صرف اک خاص مدت و وسط
 آجاتے اعلیٰ زندگی تے آفرت دی زندگی قتم انسان
 نے ہمیشہ واسطے رہنا اے۔ انسان نوں چاٹی
 لے کہ اوہ دنیا دیاں دُنیا دیاں نوں مار نقل جائے
 تے اپنی آفرت دی شہرہ کُری جٹے روئے
 ہمیشہ ہمیشہ رہنا اے